

Samen optrekken binnen de beroepsgerichte context

Nicole de Jong

Vanaf schooljaar 2024-2025 loopt de landelijk pilot Onderwijstijd, bedoeld om uit te zoeken wat vermindering van lesuren voor leerlingen kan opleveren aan ontwikkeltijd voor leraren. Ruim 100 vo-scholen doen mee. Schoolleider Nicole de Jong van Maris College Bohemen in Den Haag aan het woord over de bijzondere keuze die ze met haar school heeft gemaakt.

“De coronaperiode was heel vervelend, maar de noodzaak om op een andere manier onderwijs te gaan geven, leerde ons ook creatief te denken”, vertelt Nicole de Jong, schoolleider van Maris College Bohemen in Den Haag. “Ook na corona voerden we regelmatig gesprekken over ons onderwijs en over de vraag of onze aanpak nog wel past bij de leerlingen. Toen de pilot Onderwijstijd zich aandiende, zagen we dat als een mooi moment om ons te verdiepen in wat volgens onderzoek werkt en wat niet, om het onderwijs zo effectief mogelijk in te richten.”

Vergeleken met andere Europese landen hebben Nederlandse leerlingen veel lestijd en staan docenten lang voor de klas. Ook tegen de achtergrond van het lerarentekort kost het scholen moeite de kwaliteit van hun onderwijs op peil te houden. Bij docenten bestaat behoefte aan meer ontwikkeltijd, om zich te verbreden en te verdiepen en samen te werken aan onderwijsverbetering. In de pilot Onderwijstijd krijgen scholen daarom gedurende twee schooljaren ruimte om keuzes te maken in de verdeling en omvang van de onderwijstijd. De bedoeling is door substantieel minder lesuren te verzorgen tijd vrij te spelen voor lesontwikkeling of lesvoorbereiding; tijd om aan de kwaliteit van het onderwijs te werken en aan de aantrekkelijkheid van het lerarenberoep.

Rond de onderwijstijd kunnen scholen verschillende keuzes maken, bijvoorbeeld het aantal lesuren per vak terugbrengen of de lessen inkorten. Het rooster kan anders worden ingedeeld en het is mogelijk de voor- en najaarsvakantie anders te plannen. “Als schoolleiding hebben we een aantal scenario’s opgesteld, om die stuk voor stuk af te gaan pellen, en zijn we daarnaast in gesprek gegaan met de collega’s van de verschillende vakgebieden”, zegt Nicole. “Bij ieder scenario hebben we gevolgen en mogelijkheden op een rijtje gezet: wat betekent het als we van elk lesuur vijf minuten afhalen, en wat zou er gebeuren als er een uur van je vak afgaat?”

“De noodzaak om op een andere manier onderwijs te gaan geven, leerde ons ook creatief te denken.”

Perspectief van de leerling

Uiteindelijk kwam de school – als enige van de pilotscholen – uit bij het vakoverstijgend onderwijs. “Binnen het vak geeft elke docent goed onderwijs. Maar elk vak blijft een vak op zich en wordt gegeven in één lokaal. Daarom zijn we kritisch gaan kijken naar het programma van toetsing en afsluiting, het PTA, en gaan zoeken naar een gemeenschappelijke deler om met elkaar contextrijk op te gaan trekken.

We hebben prachtige beroepsafdelingen waar leerlingen praktijkvaardigheden opdoen, maar ook leren presenteren, een brief schrijven of een gesprek leren voeren, vaardigheden die ook bij het vak Nederlands terugkomen. Kunnen we het dan niet voor de leerling aantrekkelijker maken door het dichter bij het interessegebied waar de leerling voor gekozen heeft te brengen, zodat de leerling het in die context vóór zich ziet?”

Met die vraag is de school nu aan de slag gegaan. “Het mooie van de pilot is dat we verschillende scenario’s kunnen uitproberen, terwijl we met elkaar in gesprek blijven: ‘Onderzoek eens waar voor jouw vak eventueel winst te behalen valt, niet zozeer vanuit je eigen perspectief, maar vooral vanuit dat van de leerling.’ We beginnen klein, door een aantal beroepsafdelingen in de bovenbouw te koppelen met in ieder geval het voor de hand liggende vak Nederlands.”

Muurtjes doorbreken

In het derde leerjaar wordt het vak Nederlands bijvoorbeeld gekoppeld aan het profiel Economie en Ondernemen. “Het PTA blijft hetzelfde, maar we zijn gaan zoeken naar de overlap en aanknopingspunten. In de praktijk staat er straks nog één uur Nederlands op het rooster en gaan de overige uren op in het profiel. De docent Nederlands is twee uur op de afdeling tijdens de twee uur E&O. Zo staan er twee docenten samen voor de klas en ontstaat ontwikkeltijd om met z’n tweeën deze lessen vorm te gaan geven.”

Inmiddels hebben verschillende enthousiaste collega’s, ook uit de onderbouw en de mavo, zich gemeld om mee te doen. “Fantastisch dat dat gebeurt en er muurtjes doorbroken worden! De pilot maakt los dat er op allerlei gebieden beweging ontstaat, bijvoorbeeld in de ontwikkeling van de professionele cultuur van het docententeam. Docenten gaven wel aan dat ze allemaal samen willen kunnen overleggen, dus daar moet ik ruimte voor maken in het rooster.”